

KŘESŤANSKÉ LISTY A KUSŮV LID

časopis Národní Jednoty československých Protestantů v Americe a v Kanadě

Ročník LXVI (XXV)

Chicago, Illinois Červen (June) 1964

Čís. No. 6

Reentry of Second Class matter at the Post Office at Taylor, Texas. Acceptance for mailing at a special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 11, 1918

Lajos Áprily:

Vyznání

*Pravda — já s osudem jsem nebojoval
a na krev jsem se díval s odporem,
na padlé barikádě nemával jsem
za zbité lidství bílým praporem.*

*O světě, který z bouří vystupoval,
jsem snil a neznal bitvy hořící
a netroubil jsem do mlh budoucnosti
k útoku na poplašnou polnici.*

*A rána pěstí od divoké doby
se písní proměnila v zjizvení.
Však jako zvon, jenž do jezera padl,
tak v hloubce stále lidská bolest zní.*

*Dokud má báseň bude živa, nevím,
titani znají smrt a věže pád.
A když i světa traversy se hroubí,
pak verš, můj verš by neměl umírat.*

*Až nebudu, pak nikdo nedozví se,
co všechno ten můj osud taří tu.
Vychládlé řádky jako rakve z kovu
a moje kniha, hrobka z granitu.*

*Po troskách však, až přijde chvíle divů,
zazvoní hloubka jako vyznání
a z hrobky vzlétné melodie lidství,
jež jasně jako zvony vyzvání.*

Přel. Daniel Kosiánszky

Zdeněk Svoboda.

Přemysl Pitter:

Co je království Boží?

V evangeliích je mnoho výroků o království Božím či království nebeském. Ve 14. a 15. verši 1. kapitoly Markova evangelia čteme: "Když pak byl vsazen Jan do žaláře, přišel Ježíš do Galilee, káže evangelium království Božího, pravě: Naplnil se čas a přiblížilo se království Boží. Čiňte pokání a věrte evangelium!"

Toto "čiňte pokání" je překladem slova, které v původním řeckém textu zní "metanoie", což znamená "změňte smysl", nebo jak čteme u Pavla v listě Římanům (12,2): "Proměňtež se obnovením mysli své". Výraz "čiňte pokání" nám zevšedněl a modernímu člověku vlastně nic nepovídá. Ježíšova výzva však ukládá obrat v myšlení a nazírání — změnu srdce a víry v poselství o králov-

ství Božím, které se přiblížilo. "Aj blízko jest a ve dveřích!" (Mat. 24,33).

Pojem "království Božího" je ústřední ideou v učení Ježíšově. Kdo jej nechápe, ten neporozumí vůbec podstatě evangelia.

Pro mnohé z učedníků a posluchačů Ježíšových byl výraz "království Boží" cosi nezvyklého. Přesto však tak docela nový tento výraz nebyl. Připomíná některé výroky starozákonních proroků, v nichž je řeč o království nebo panování Hospodinově. Tak např. čteme v žalmu 145., verš 13.:

"Království tvé jest království všech věků a panování tvé nad jedním každým pokolením."

A u Daniele 3,33:

"Království jeho království věčné a panování jeho od národu do pronárodu." Podobně u Zachariáše 9:10;

KŘESTANSKÉ LISTY A HUSŮV LID

Christian Journal and the People of Hus
Křestanské Listy 1898 Husův Lid 1940

Vychází měsíčně. Vydává Národní Jednota
Československých Protestantů v USA
a Kanadě

Published monthly by the National Union of
Czechoslovak Protestants of America

Redaktor (Editor) J. P. Tatter
2655 Locust Street Denver 7, Colorado
Články, zprávy pro časopis a knihy k recenzi
posílejte na redaktora
Za své příspěvky odpovídají autoři sami.

Předplatné — Subscription \$2.00 per year.
Předplatné, milodary na časopis, jakož i příspěvky Jednotě . . . k podpoře strádajících uprchlíků, dětí a nemocných, zasílejte laskavě na adresu pokladníka Jednoty:

Mr. John Opie, 4800 South Hoyne Ave.
Chicago 9, Illinois

Return Address Adresa Administrace
4800 South Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois

"Panování jeho od moře až k moři a od řeky (Eufratu) až do končin země."

Avšak tento starozákonní pojem "panování Hospodinova" je přece cosi jiného než co Ježíš má na mysli. Zdá se, že je pojmem spíše časovým a prostorovým a nevztahuje se přímo na člověka. Myšlenka proroků je tato: Panovník Hospodin vládne nad národem izraelským a netoliko nad ním, nýbrž nade vším pokolením, nad veškerou zemí a po všechny časy.

Proti tomuto prostorovému a časovému pojetí Božího království stojí pojem Ježíšův: "Království Boží je mezi vámi — ve vás!" Docela zřetelně to uvádí Lukáš (17:20-21):

"Byv otázan od farizeů, kdy přijde království Boží, odpověděl jim: Nepřijdeť království Boží se šetřením (viditelným způsobem), aniž řeknou: 'Hle, zde jest!' nebo 'Tam jest!'"

Jedni překládají "mezi vámi", jiní "ve vás". Je spor o to, který výraz je správnější. Vezměme v úvahu oba dva. Je-li království Boží v nás, tedy je to záležitost niterná, je to duševní stav, osobní zážitek. A je-li mezi námi, pak tato duchovní zkušenost se stává zkušeností více lidí mezi sebou. V podstatě se oba výrazy shodují v tom, že Ježíšovo "království Boží" není nic mimo nás nebo nad námi, taky ne až někdy po smrti, po vzkříšení z mrtvých, nýbrž je to něco, co je nebo má být ve mně a mezi námi přítomné.

Podle starozákonního pojetí je "království Boží" jaksi mimo člověka, kdežto podle Ježíše je spjato s člověkem a závisí na člověku.

To bylo pro Ježíšovy současníky něco docela nového, čemu nerozuměli a co i jeho nejbližší učedníci těžko chápali.

Co dělá Ježíš, aby jim svoji ideu přiblížil?

Ježíš — a to je charakteristické — nefilosofuje, nepouští se do náboženských úvah a výkladů, nýbrž používá podobenství. Podobenství, je-li věrné má tu výhodu, že odpovídá lidem rozličné chápavosti. Mám v tom vlastní zkušenosti a myslím, že i každý, kdo vytrvale studuje bibli. Jsou podobenství, která jsem mnoho let chápal určitým způsobem. Avšak pojednou se mi ukázala v docela jiném světle a zjevila mi obsah, který jsem dříve netušil. A jsem jist, že časem mi řeknou zas něco překvapivě nového, k čemu jsem dnes ještě nedospěl.

Podobně jest s lidstvem. Dnes chápou lidé věci tak, zítra jinak — ale pravda zůstává táž, byť ji lidé vykládali nebo ji pokrcovali všelijak. Avšak ve všech dobách, v úpadku i vzestupu, musí zůstat pravda uchována bez proměny, musí mluvit všem pokolením a všem věkům. Slovo Boží je určeno pro všechny a musí mluvit takovým způsobem, aby mu rozuměli lidé duchem vyspělí i lidé na nižším stupni, každý tak, jak je schopen. A právě tuto možnost skýtají podobenství.

Také "království Boží" není něco, co každý člověk prožívá stejně. Proto Ježíš volí i sedm různých podobenství, aby každý našel pro sebe to, co je mu blízké, co se na něho hodí.

Ježíšovo "království Boží" není omezeno na prostor a čas. "Království mé není z tohoto světa", nepramení z lidských hodnot a sil, ale má být na svět uvedeno. Vždyť se modlíme: "Přijď království tvé, buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi!" Tedy království Boží má svět ovládnout, má proniknout lidskou společností, má nahradit dosavadní špatný řád řádem Božím. Má být vypuzena vláda Satanova a nastolena vláda Boží. To tedy znamená mocný zásah do oblasti kultury, civilizace, znamená přeměnu v oblasti sociální, hospodářské, politické.

Tato přeměna světa a řádu je však pouze důsledkem přeměny, která se děje ve světě

vnitřním, duchovním. Ježíš nehlásá: změňte svět, zrušte špatné zákony, odstraňte nespravedlivé vlády, nýbrž: změňte mysli! Tato změna v myslích a srdcích způsobí i dokonalou změnu v životě osobním i sociálním.

Je málo platné měnit *formy*, když *obsah* zůstává *týž*. Tuto povrchnost, vnějšnost vytýká Ježíš farizeum. "Zevně krásní, uvnitř plní nečistoty." (Mat. 23,23.) S tohoto hlediska zamítá i jejich politické ambice a radí: "Poznejte pravdu a pravda vás osvobodí!" Jen když se vnitřně osvobodíte, tehdy

budete opravdu svobodnými. (Jan 8, 32,36.)

Úsilí o duchovní přerod, mravní obrození, tedy hledání království Božího a jeho spravedlnosti musí nezbytně provázet i všecko naše úsilí politické. Neboť můžeme dosáhnout politické svobody a přece zůstaneme otroky, kteří zas i o tu svou vnější svobodu přijdou. Bude-li národ především hledat zákonů království Božího a je uskutečňovat, dostane se mu přídavkem toho, co k své existenci potřebuje.

ROZHLEDY

Enrico S. Molnár:

Pod jednou a pod obojí

(Změny v praxi a zvyklostech v době před-reformační a po re-formační)

1 Večeře Páně v církvi před-reformační

Věrní křesťané se účastnili sv. Večeře Páně utrakvisticky (t. j. pod obojí způsobou, "sub utraque specie") až do čtvrtého století. "Sv. Večeře" byla ve všedních dnech a "hody Boží" v neděli a o svátečních dnech. V neděli bylo možno nejen přijímat chléb a víno (jiný způsob bohoslužby tehdejší křesťané neznali), ale také si odnášeli domů část posvěceného chleba, kterým pak zahajovali, spolu s modlitbou, každé jídlo. To je zvykem u egyptských Koptů až po naše doby. V prvotních dobách všichni křesťané se účastňovali sv. večeře, ale čtvrtým stoletím počíná upadat účastenství při bohoslužbách. Už sv. Jan Chrysostom si ztěžuje mezi Reky, že "nadarmo stojíme před oltářem, nikdo tu není, aby s námi sdílel svatou večeři." Synod v Galském městě Agde stál roku 506 na tom, aby se každý křesťan účastnil sv. večeře nejméně třikrát za rok, t. j. o vánocích, o velikonicích a ve svátek letniční. O něco později, za dnů Karla Velikého, západní církve se snažila zavést sv. večeři každou neděli, ale výsledek nebyl příliš zdařilý, takže konečně lateránský koncil z roku 1215 uzákonil jedinou sv. večeři jako minimum pro "věrného" křesťana. Potěšitelnější výjimkou byly některé řády a řehole, a to zvl. františkáni a pak cisterciáni z popudu reformního hnutí kluniackého.

Postupné uplatňování římské doktriny

transubstanciace jenom více vzdalovalo lid od svátosti večeře Páně. Jestliže se opravdu chléb a víno měnily jaksi zázračně v tělo a krev Ježíše Krista, pak bylo ovšem nutno se připravit postem ke každé svaté večeři (aspoň tak tomu učil Paschasius Radbertus z Corbie u Amiensu). Jenomže ve středověku potíž byla v tom, že takový legalismus opravdu v duchu starozákonním zbavoval mnohé (zvl. manžely a ženy ve "dnech nečistoty") práva k přístupu do kostela. A někteří bohoslovci usilovali o výstřední abstinenci. Tak na příklad synoda v Coventry předpisovala roku 1237 polotýdenní půst pro laiky před kteroukoli svátostí. Jinde církev předpisovala celotýdenní abstinenci od masa. Kdo si tedy nevypěstoval vysokou úroveň legalistické dokonalosti, necítil se hoden, jako onen novozákonní setník, být hostem vtěleného Krista ("Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou . . ." Mat. 8:8) Nikdo nechťel být Zacheem (Luk. 19:1-6). Kdosi ve středověku poznamenal, že "častou sv. večeří se vyvíjí povrchní úcta k svátosti, zatím co řídhou sv. večeří vzrůstá reverence k svátosti." Dvanáctým stoletím se začíná kult sakramentální, ale nikoli účast na svátostních řádech. To nás přivádí k dalšímu námětu:

2 Středověké zlozvyky spojené se sv. večeří

Tento vývoj vyvrcholil v několika formách pověry, proti kterým později Hus protestoval:

a) pověra, která učila, že časté zírání na posvěcené části (na př. hostii) jaksi mysticky nahrazuje svátostní přijímání. To nakonec vedlo k ideji "duchovního účastenství" (t. j. nikoli materiálního či skutečného) na svátosti.

b) pověra, podle které kněz koná sv. večeři ve funkci reprezentativní za celý sbor

(který nemusí ani být přítomen). Tak na př. synod v Trevíru roku 1227 přísně zakazoval kněžím přijímat sv. večeři substitučně, t. j. za nepřítomné nemocné, či jak bychom řekli v Americe, *proxí*. Přesto nakonec katolíci obětovali mši i za mrtvé (dušičky) zástavou.

c) pověra, podle níž sv. večeře je neplatná, nepřechází-li jí strohý půst (synod brixenský z r. 1453).

3. Užívání kalicha

Původně při sv. večeři všichni členové sboru pili z téhož kalicha, symbolu jednoty církve, těla Kristova, jehož jest Pán náš hlavou. Během pátého století, kdy členství církve se rozrostlo měrou netušenou, a kdy velké sbory měly několik set účastníků každé neděle, církev dělala z nouze novou tradici: kněz vysvětil — mimo chléb — víno v jednom kalichu (kterému se říkalo *calix sanctus*), ze kterého se pak víno přelévало do tří či do čtyř kalichů pomocných (*calix ministerialis*). Do nich se přidala voda. Podle koncilu laodicejského (asi r. 365) takové víno bylo "možno nazvat krví Kristovou, protože voda smíšená s vínem posvěceným je v každém ohledu součástí vína a proto stejně vysvěcena." (Joseph A. Jungman, *Missarum Solemnia*, Benzinger, 1961 ed. str. 511). Později v Itálii a ve Španělsku zavedli trubky či stříbrná stébla (*calami* či *fistulae*), jimiž věřící ssáli víno z kalicha. V krajích pyrennejských, a to zvl. u Basků (království navarrské, a do dnes v republice andorrské) se vžil zvyk přijímání způsobou intínke, t. j. chléb se namácel do vína v kalichu a takto podáván věřícím (někdy s pomocí lžíce jako u pravoslavných dodnes). Třetí synod v městě Braga to roku 675 zakázal, a podobně synod ve francouzském Clermontu r. 1096, ale nakonec to bylo povoleno pro přijímání nemocnými.

Ale Baskové jsou cháska nezbedná a samostatná. Ani inkvisice si s nimi nevěděla rady. Byli věrnější své tradici než jejich proslavený král Jindřich IV. Navarrský, jenž z politické ziskuchtivosti se obrátil na římsko-katolictví ("Paříž stojí za jednu mši"). Když jsem projížděl krásným krajem Basků v létě 1961, viděl jsem ve venkovském malém kostelíčku — ovšem "katolickém" — sv. večeři podobojí po baskicku: kousky chleba byly lžící namáčeny do vína v kalichu, a tak podávány

laikům.

Ve dnech, kdy Tomáš Akvinský dokončoval své monumentální dílo *Summy theologické* (asi r. 1273), podobojí způsobu už pomalu vymírala z církevní praxe (*Summa*, III, 80, 12). Byla vyhrazena pro zvláštní svátky, jako při velikonoční mši v papežské kapli, při korunovaci císařů a některých králů, a v celé řadě klášterních obcí. Ale to zmizelo během třináctého století, kdy podobojí způsobu přijímali toliko kněží, zatím co laikům se dával pouze chléb.

Bylo to zvláště zásluhou české reformace, že kalich byl navrácen všeobecnému užívání. Mistr Jakoubek ze Stříbra poprvé zase vysluhoval sv. večeři Páně pod obojí způsobou na svátek sv. Šimona a Judy, 28. října 1414 v pražském kostele sv. Martina ve zdi. Od toho dne kalich se stal výmluvným symbolem českého reformního hnutí. Po celou generaci zaň bojovali, až konečně koncil basilejský roku 1433 zdráhavě dovolil českým utrakvistům sv. večeři pod obojí způsobou. Tridentský koncil, ve kterém se spojily všechny protireformační síly, ku podivu povolil podobojí způsobou v některých přísně definovaných instancích v Bavorsku a v Rakousích. Nakonec ale podobojí metoda sv. večeře byla zakázána římskou kurií, a to v Bavorsku roku 1571, v Rakousku roku 1584, a v Čechách po neblahé Bílé Hoře, roku 1621. Mimo půdu římského katolictví, podobojí způsobu byla užívána nepřetržitě křesťany pravoslavného vyznání, mezi Armény a Kopty. Luterství zavedlo podobojí metodu v Německu r. 1521, Zwingli ve Švýcarsku roku 1525, a Cramner v Anglii roku 1548.

4. Poznámka o husitském symbolu kalicha

Husité zavedli do znaku svého hnutí rudý kalich (krev Kristova) s bílou hostií na černém pozadí štítu (smutek za mučednictví Husovo). Tím naznačili svou věrnost novozákonní metodě vysluhování svátosti Páně, t. j. chleba a vína podávaneho utrakvisticky (pod obojí) rovnoprávně kněžím i laikům. Varianta symbolu je kalich bez hostie spočívající na Bibli (v tom případě Bible je "chlebem života", a proto hostie je zbytečná). Když ale občas vidíme v evangelických publikacích pouze symbol kalicha (bez chleba čili hostie) a bez Bible, nemá to smysl. Je to chybný

(Dokončení na str. 91)

Otakar Odložilík: Jednota Bratrská a reformování francouzského jazyka.

Takový konec měl pán "vtipu vysokého, znamenitě učený, i spisy vůbec vydanými (v českém i latinském jazyku) slovní, kterýž zemi německou, vláskou, francouzskou, anglickou, tureckou (kdež sedm let se zdržoval) byl projel, horlivý a počestný stařec sedmdesátčtyřletý, úřady zemskými vzácnými počténý." Takový konec měl Bezův český žák!

Podle Skály vykonal kat všechny popravy za necelé čtyři hodiny, "tak bystře, že ani při jedné osobě rány náké zmateční uděláno není, a to mečmi čtyřmi: prvním odpravil jich jedenáct, druhým pět, ostatními dvěma osm."

Na Moravě nebylo veřejných poprav. Osoby viněné z účasti na povstání byly vězněny většinou na Špilberku. Někteří tam podlehli útrapám, jiní byli propuštěni dříve neb později na mocné přimluvy do svých venkovských sídel. I konfiskace a jiné pokuty byly na Moravě mírnější než v Čechách, nešlo-li o osoby, které někdy burcovaly zemi k odboji proti Vídni. Těch pak byla většina daleko v cizích zemích.

79. Poslední léta Opsimathova.

O Opsimathově činnosti za povstání se nedovídáme nic ze Skálovy Historie české. Jiné prameny, které jsou nám po ruce, také o něm nemají zmínky. Zůstává nám jediný zdroj poučení, jeho památník.

Psali jsme už o jeho setkání s prvním falckým poslem do Čech, Janem Albrechtem ze Solmsu. Jiný člen falcké vlády Jan Jachým Russtorf, který navštívil Prahu v diplomatickém poslání, se podepsal Opsimathovi 26. února 1619. O týden a něco později vložil své heslo a podpis do památníku Herman Frenck, původem z Nizozemí, kterého čeští stavové užívali jako posla za hranice i ve vojenské službě. Třetí jméno je Ondřej Geisler, kancléř knížete Jana Kristiána na Břehu a Lehnici, zemského hejtmana slezského, jednoho z náčelníků slezského odboje. Datum je 6. května 1619. Podpisy ukazují, že Opsimathes byl na místě, kam přicházeli cizí poslové. Nelze však označit blíže, kde asi bylo, pro naprostý nedostatek pramenů.

Na konci května a začátkem června 1619 byl na známé půdě, v Altdorfu. Zápisy v památníku aspoň napovídají, co tam dělal.

Mezi podepsanými jsou profesori, jako Jiljí Agricola, a studenti českého nebo jiného původu. Z Čechů to byli Mikuláš a Jindřich Deymové ze Střítěže, studující v Altdorfu od srpna 1617; Adam Fridrich z Doubleb, zapsaný v matrice v květnu 1618; Jan Jindřich Prolhoffer a Kryštoff ze Steinbachu jejichž zápis v Altdorfu pochází ze září 1618; posléze žatecký rodák Pavel Therminus ze Zhoře, který přišel do Altdorfu už v květnu 1614. Možná, že Opsimathes přijel pro některého z nich, možná, že přivedl nového studenta, možná, že nesl vzkaz, který někdo mocnější nechtěl z Prahy poslat obyčejnou cestou.

Z roku 1620 je v památníku jenom jeden zápis. Bylo to 4. července, když se Opsimathovi podepsal Alexander Chapman, původem Angličan, o jehož spojení s universitou v Cambridge je něco málo zpráv. Památník zase nepovídá nic o účelu Chapmanovy cesty a jak se dostal do styku s Opsimathem.

Myslím, že už je na čase odmítnout domněnky, které se táhnou k dílu Josefa Jirečka, o tom, že se Opsimathes vystěhoval z Čech do Sas a že tam pokračoval v literární činnosti. Všecko se zakládá na nesprávném výkladu některých míst v polemických dílech Samuele Martinia z Dražova a odpovědech starších Jednoty. Hledal jsem v knihách, které mají seznamy českých exulantů v Sasku, a nenašel jsem Opsimathovo jméno ani v Perně ani kde jinde. Sluší uvážít i to, že kalvinistu tak vyhraněného jako Opsimathes, Sasko přitahovalo ze všech zemí nejméně.

Opsimathes nebyl nadmíru starý a není třeba myslet jenom na smrt, někdy po Chapmanově zápisu. Nepřišel jsem na jeho stopu v Nizozemí. Ale nelze vyloučit možnost, že se uchýlil do oblaci, kterou znal dobře z dřívějších cest, do Altdorfu, do Norimberka, možná ještě dále. V Horní Falci, která ležela mezi těmi místy a západní hranicí Čech, se bojovalo bezmála rok po Bílé hoře. Státhly se tam oddíly hraběte Mansfelda ze západních Čech a s nimi se utkávaly na rozličných místech bavorské jednotky, vysílané vévodou Maximiliánem. Po Mansfeldově odchodu v říjnu 1621 ovládli Horní Falc Bavoři a pod nimi by byl Opsimathes v takovém bezpečí

jako v Čechách pod Ferdinandem III!

80. *Mladé pokolení v Ženěvě.*

Matriky universit, na které chodili čeští studenti, vykazují jména těch, kdo se vzdělávali za hranicemi i za stavovského odboje. R. 1619 (rok a měsíc neuveden) vložil svůj podpis do knihy jmen a znaků Vilém z Valdštejna.

Není tak snadné najít pouhé jméno ve spletilých valdštejnských genealogiích! V tomto případě nám pomohlo několik zpráv v tištných pramenech. Vilém se narodil z manželství Hanibala z Valdštejna na Hostinném a Heřmanicích s Kateřinou Berkovou z Dubé. Jméno dostal nejspíše po strýci Vilémovi, otci Albrechta z Valdštejna. Podívejme se ještě důkladněji do rodinné kroniky těchto Valdštejnů! Třetí manželka Karla st. ze Žerotína Kateřina Anna byla dcerou pana Viléma staršího, sestrou Albrechtovou; byla tedy i sestřenicí ženěvského studenta Viléma. Byla už mnoho let na věčnosti, když se Vilém chystal na vysoké školy. Žerotín však udržoval styky s Valdštejny, usedlími v severovýchodních Čechách, a je velice podobné pravdě, že doporučil panu Hanibalovi Ženěvu jako nejlepší místo pro Vilémovo vyškolení. Hanibal z Valdštejna nebyl nadmíru zámožný. Neměl však jiného syna než Viléma a mohl vynaložit potřebný peníz na jeho cesty.

Roku 1621 přijeli do Ženěvy příbuzní ještě bližší panu Karlovi staršímu, než Vilém. Byli to Jan a Bartoloměj, synové Ladislava ze Žerotína. Karel se sice rozešel s jejich otcem v politických věcech, avšak nad nimi držel ochrannou ruku od té chvíle co je doporučil falckraběti Fridrichovi a hraběti ze Solmsu. Studie obou chlapců na vzorné škole ve Štrasburku byly u konce a bylo tedy na místě poslat je jinač. Na rozhodnutí pro Ženěvu působily asi i obavy o bezpečnost, když se Ladislav Velen stal psancem.

Na jaře 1621 se vydali Jan a Bartoloměj v průvodu vychovatele Jana Steinberka do Basileje, a to asi lodí proti proudu Rýna. Dospěli tam někdy v dubnu, jak svědčí Steinberkův zápis do matriky. Pobýli tam několik měsíců, aniž se dali zapsat na universitu. Byli tam zcela určitě na začátku června a možná i déle. K podpisům a znakům v ženěvské knize jmen je připojeno datum 18. října 1621.

Oba studenti potřebovali nejenom peněz, nýbrž i vlídného slova a povzbuzení. Jan měl něco přes osmnáct let a Bartoloměj jenom asi čtrnáct. Matka jim umřela někdy roku 1614; zatím co byli v Ženěvě, odešla na věčnost i druhá choť trebovského pána Eliška (1622). Podle tělesného vzezření byl Jan nejspíše po matce, slabší a křehké postavy, kdežto Bartoloměj vyrůstal na siláka, rázného a odhodlaného, jako byl jeho otec. Ten pak byl vrchovatě zaměstnán věcmi politickými a vojenskými a byl rád, že se o děti staral někdo jiný.

Karlovi staršímu zatím nesahali na majetek a mohl tedy posílat do Ženěvy přiměřené částky. Synovci však nebyli jediným závazkem. Mnoho příbuzných a přátel ozebračených konfiskacemi prosilo o pomoc. A na Karlovi spočinulo i jiné přímě: starost o duchovní Jednoty bratrské, které odevšad vyháněli. Uved'me si aspoň jeden příklad: Do Brandýsa se uchýlil Jan Amos Komenský, když divá sběr, přivedená na Moravu až z neapolského kraje, poplenila Fulnek, zničila jeho knihovnu a když mu na mor umřela manželka i synkové. Labyrint světa a lusthaus srdce měl věnování Žerotínovi, dané 13. prosince 1623.

Po několik let mohl Karel starší nejenom posílat slušné částky do Ženěvy, nýbrž vypravil i nejmladšího synka Velenova Karla na vyšší školu do Zhořelce. Ženěvští studenti se dobře učili obzvláště frančtině. Karel starší byl tím tak potěšen, že svolil, aby se vypravili do Lyonu a později i do Paříže. Než potíží přibývalo. Nebyla jenom nouze o peníze, nýbrž množily se i obavy, aby ze záslitek nevznikly dárci potíže — otec obou studentů byl zaplacen do akcí namířených přímo proti císaři! Karel starší se rozhodl, že na studenty převede peníze, které měl složené v jednom obchodním domě ženěvském v částce devatenácti tisíc zlatých. To zase stálo na hodně času po návratu z francouzské cesty.

Roku 1626 se však Žerotínovo postavení tak zhoršilo, že musel odvolat Karla ze Zhořelce a zastavit veškeré záslilky do Ženěvy. Studenti neměli z čeho žít. Prosili oni, prosil Jan Steinberk, avšak z Moravy přicházely jenom záporné odpovědi. Obrat, jenom přechodný, nastal až 1628. Karlovi staršími dochá-

zela lhůta. Kdyby byl chtěl zůstat v zemi, byl by se musel vzdát bratrské víry, a na to ovšem nepomyslel ani minutu. Prodával tedy statky na západní Moravě a ze stržených peněz určil zase něco na podporu příbuzných studentů. Tak se stalo, že se i nejmladší Karel mohl vypravit do Francie a strávit něco času v Paříži, něco jinde.

Kolem Vánoc 1623 přijela do Ženěvy skupina mladých šlechticů, jejichž domovina byla v horské oblasti severozápadních Čech. Byli v ní tři synové Fridricha Kolonny z Felsu na Nýdku a Javoří v kraji loketském, zesnulého v dubnu 1616. Jejich jména byla Jan Jiří, Vilém a Wolfgang Linhart. Spojíme si je snadno s jinými kapitolkami, povíme-li si, že jejich otec a stavovský generál Linhart byli bratři. Jejich matka Barbora Anna ze Šenkenberga byla ještě naživu. Přijeli v průvodu dvou, nejspíše starších krajanů. Jeden z nich Wolfgang Kryštof Globl studoval přetím (1617) v Jeně a v Altdorfu (od srpna 1622). Byl z rodu počítaného mezi drobnou šlechtu v loketském kraji, jehož členové se zúčastnili povstání. Nejsm zcela jistý, avšak považují to za podobné pravdě, že jeho otcem byl Mikuláš Globl z Globl a matka, že pocházela z rodu Mulcerů z Valdova. Druhý průvodce mladých pánů z Felsu byl totiž Jiří Fabián Mulcer (či mulc) z Valdova z rodu usedlého rovněž na Loketsku. Také Jiří Fabián měl za sebou slavné ústavy, Lipsko a Altdorf. Ze Ženěvy odešel do škol neméně proslulých, Oxfordu a Bourges ve Francii.

Na podzim 1625 se dostal do Ženěvy Jáchym Camerarius, syn Ludvíka Cameraria, jednoho z předních rádců Fridricha Falckého. Přijel z Anglie a v albu přátel, které sebou nosil, byl i podpis Johannes Nicolaus Rulicius, Palatinus, a u něho datum Cambridge 22. května 1625. To byl, jak víme, oejinud, falešný duchovní, který měl později hojné styky s Janem Amosem Komenským.

V Ženěvě se Camerarius setkal s několika českými studenty. Dne 7. dubna 1626 se mu podepsali do památníku Jan a Bartoloměj Žerotínové. K 10. lednu 1627 jsou položeny podpisy Buriána Ladislava a Bernarda Bohuslava z Valdštejna. Camerarius odjel nakrátko do Basileje a tam získal 18. března 1627 podpis doktora Jana Škréty Šotnovského ze Závotic. Po návratu se mu podepsal Ka-

rel Václav z Hodic, a to dne 18. dubna 1627.

Oba Valdštejnové přijeli do Ženěvy roku 1626, když pozdní jaro přecházelo do léta. Jejich podpisy a erby jsou v knize jmen a znaků spojeny s datem 5. července 1626. O Buriánu Ladislavovi víme, že byl synem Adama Valdštejna na Žehušicích a Kateřiny Veroniky, rozené Trčkové z Lípy. Bernard Bohuslav byl asi jeho bratr. Není jasné, odkud přijeli do Ženěvy a jak dlouho tam pobýli. Po Bernardu Bohuslavovi není potom stopy. Burián Ladislav sloužil v třicátých letech v císařském vojsku; z toho lze usuzovat, že se oděkl víry, kterou vyznával v rodném domě a v Ženěvě a že přešel na vítěznou stranu.

Doktor Jan Škréta, který uvedl svůj podpis okázalým ujištěním přátelství a oddanosti mladému Camerariovi, byl synem Kunráta Škréty a bratrem Karla, později proslulého jako malíře. Jan začal studovat v Brémách v květnu 1616, jak vidět z jeho podpisu v Opsimathově památníku. V Basileji byl od roku 1619 a patrně se ani nevrátil do rodné země. Byl povýšen na doktora lékařství v červenci 1622. Švýcarské prameny ho uvádějí jako zakladatele švýcarské větve rodu, jejíž členové jsou doloženi v Basileji a v Šafhauzách. Všecko nasvědčuje tomu, že byl doma vychován v duchu Jednoty a že se za hranicemi připojil k reformovaným.

Karel Václav z Hodic byl nejspíše nejmladší syn Jiřího z Hodic; tak jako nad staršími bratry, vykonával i nad Karlem Václavem poručnictví Karel st. ze Žerotína. V knize ženěvského rektora nebyl Karel Václav zapsán. Je možné, že byl v městě jenom na návštěvě za cesty po cizích zemích.

Jména, která jsme si uvedli buď z univerzitních nebo z jiných pramenů, jsou na konci dlouhé řady, která začala v třetí čtvrti šestnáctého století. V rektorově knize je ještě několik jmen s označením Čech nebo Moravan, avšak ta jsou německého původu. Nejsou spojená s látkou, kterou jsme probírali krok za krokem od doby plného květu až do vadnutí a neodvratného konce.

81. *Ve znamení lva.*

Žerotínové byli rod tak znamenitý, že směli nosit ve znaku lva, který často zdobil štít královské. Bílá hora a její dozvuky zasáhly do života jednotlivců i celého rodu. Odbočili

bychom daleko od předmětu, kdybychom chtěli popisovat životní příběhy a zkušenosti všech osob, které přečkaly pohromu. V Čechách přežil Kašpar Melichar syna Jana Lorence. Zatím co se snacha i s Janovým synem Karlem Kryštofem uchýlila do Dražd'an, Kašpar Melichar zůstal doma. Domlouvali mu a naléhali, ale nic se stárnoucími mužem nesvedli; "nepřestoupit" jest přece, ale při svém náboženství zůstal až do smrti, z čehož Pán Bůh rač pochválen bejtí", psal Karel starší Fridrichovi z Kounic.

Na severní Moravě, na Losíně a Viznberku, žili bratři Přemyslav a Jan Jetřich, které jsme poznali při popisu cest na zkušenou (v kapitole 37 Šlechta z rozmezí Moravy a Slezska). Neunikli trestům, avšak nepřišli docela na nizinu a odolávali úspěšně pokusům převést je do katolické církve. Člen jiné větve, vlastníci Rožnov a Valašské Meziříčí, Baltazar byl povolnější a přestoupil na katolictví roku 1628 k veliké radosti kardinála Dietrichštejna.

Památce sv. Crhy a Strachoty (tak tenkrát jmenovali Cyrila a Metoděje) "vyznavačův, prvních biskupův a apoštolův markrabství moravského", byl tehdy zasvěcen 9. března. Roku 1628 vydal Ferdinand II. k tomu datu patent, prikazující osobám z obou vyšších stavů, aby nejdéle za šest měsíců přistoupili k římské církvi. Nebudou-li chtít, ať se v téže lhůtě vystěhují ze země. Byla to obdoba patentu vydaného v Čechách k datu mnohem případnějším, svátku Ignáce z Loyoly, 31. července 1627. Z přísného pravidla nemělo být výjimek. Karlu staršímu se však podařilo odsunout odjezd ze země o více než rok. Užil času, který mu úřady dopřály, k prodeji zboží na západní Moravě, kupcem byl Albrecht z Valdštejna, který je brzo popustil hraběti Janu Křtiteli z Wendenberka. Brandys, položený v Čechách, byl také ohrožen. Jedině Přerov mu neodňali, protože podle závěti Fridrichovy z roku 1598 měl zůstat celému rodu. Karel se dohodl s Baltazarem o pronájmu a o užívání některých služeb.

Pokud šlo o útočiště, neměl Karel mnoho na vybranou. Pomýšlel na Polsko, kam ho zval Ondřej Rej i Rafael Leszcynski, uvažoval o Břehu, kterému vládl kníže Jan Kristián, avšak na konec se rozhodl pro Vra-

tislav. Město bylo ovšem pod vrchní mocí Ferdinanda II. a nesměly se tam konat veřejně jiné bohoslužby nežli katolické a lutherské. Karel si opatřil Ferdinandův souhlas k pobytu a hotovil se k odjezdu.

Příprava na cestu nebyla snadná. Karla sužovala dna a nebyl by snesl jízdu ve voze. Museli jej přepravit v nůši a to nešlo rychle — na míli bylo potřeba dvou hodin! Z Přerova vyrazili 23. října 1629 a první zastávku udělali v Olomouci. V průvodu byla i paní Kateřina, rozená z Valdštejna, na zdraví tehdy lépe zachovaná. Počasí jim přálo. Za jízdy z Olomouce horami se nad nimi trochu vlekla mlha, avšak k večeru se vyjasnilo. Přenocovali v Krnově a tamodtud už cestovali po rovině. Zastavili se v Břehu, kde studoval na škole vedené pořád ještě v reformovaném duchu vnuk Karel Bruntálský z Vrbna. Další zastávka byla v Olavě, kde přebývalo několik bratrských duchovních. Ve Vratislavi byli přivítáni uctivě a přívětivě. Uspěli se v prostranném domě s několika sklepy a nemalou zahradou. Než co bylo platné pohodlí! Stýskalo se jim po Přerově a jiných zámcích doma; paní Kateřina obzvláště postrádala českou řeč a české pivo. Karel byl arci ve výhodě, protože se mohl s lidmi dohovorit německy nebo latinsky. Měl také po ruce knihovnu, kterou dal včas odvézt za hranice.

Vratislav byla hrazená a poskytovala více bezpečí než menší osady, když se Slezsko stalo bojištěm mezi Habsburky a jejich nepřáteli. Těm stál v čele švédský král Gustav Adolf. Za ním se stahovali čeští emigranti už po několik let. Za něco času jich bylo tolik, že měli platný podíl nejenom na přípravách vojny, nýbrž i na jejím průběhu. Střediskem práce bělo město Elbink při dolní Visle. Tam se dostavil Jindřich Matyáš z Thurnu. Přišel také Ladislav Velen ze Žerotína s třetí manželkou Annou Maximiliánou z Operstorfu, vdovou po Petrovi ze Švamberka. Do královských služeb vstoupil i Jan ze Žerotína a později i oba mladší bratři Bartoloměj a Karel.

Hrabě z Thurnu, Ladislav Velen a Slezan Ondřej Kochtický z Kochtic se stali představiteli emigrace, bojující pod švédskými prapory. Boj se rozvinul po prvních úspěších na velikou vojnu, které se zúčastnili Sasové jako

spojenci. Ladislav Velen naléhal na to, aby se utvořil sbor, který by operoval ve Slezsku. Souběžně s postupem ve Slezsku k moravské hranici měl hrabě z Thurnu podniknout vše, aby se dostal k české hranici.

Z horečných příprav a vysoko se nesoucích nadějí se uskutečnilo nepříliš mnoho. Se saskou pomocí byla obsazena severní polovice Čech i s Prahou, avšak jenom přechodně. Někdejší zemský hejtmán neprošel ani do severní oblasti Moravy, kde byla některá jeho zboží. Hořkosti v srdci přibýlo, když se k němu donesla zpráva, že při útoku na Hochstätt v únoru 1632 padl nejstarší syn Jan hodností podplukovník. Někdy kolem téhož data si smrt vzala i nejmladšího syna Karla, který se také nějak uchytil ve švédské službě, když na jeho podporu ve studiích neměl peníze ani otec ani strýc. Prostřední Bartoloměj bojoval statečně v bitvě u Breitenfeldu a byl povýšen na podplukovníka ve věku dvacetipět let.

Na podzim 1633, necelé čtyři roky po odjezdu, se Karel starší i se svou manželkou vrátil do Přerova. Nemoci navštěvovaly střídavě jeho i paní Kateřinu. V listech, které psali příbuzným a přátelům, je jednou uvedena dna, pak zase růže, jindy podagra a kašel, který často přepadal stárnoucího Karla. Nestonali však jenom staří, nýbrž i mladí. Netoliko na přerovském zámku, nýbrž i jinde mezi šlechtou si dlouho povídali o nemoci a smrti Jiřího z Náchoda, který měl v prvním manželství Karlovu dceru Alenu a v druhém rakouskou hraběnkou Renátu Marii. Mezi bratrskými duchovními měl Jiří špatnou pověst nejenom pro přestup ke katolické církvi, nýbrž i protože svaté knihy, t. j. Bibli, někdy svázané do aksamitu a ozdobené stříbrem a zlatem, zbavil vzácných vazeb a rozkázal naházet do záchodu. Umřel 29. října na Miroslavi. V Historii o těžkých protivenstvích o tom bylo napsáno, že Jiří z Náchoda "zázračnou jakousi nemocí v hrdle od Boha byl pokutován, že mu i jazyk vyhnul i díry pod bradou vyhrzeny byly, pro něž nic do sebe ani z potrav ani z lékařství přijít nemohl, protože týmiž děrami všecko aneb vyteklo aneb pomalu vykapalo. Načež když všecko hojení daremné bylo, natrápiv se okolo dvou měsíců, lehkomyšlnou tu a Antikristu za dým slávy prodanou duši vy-

pustil."

Ani Karlově dceři Bohunce nesloužilo zdraví. Bydlela se svým druhým manželem Zikmundem z Tiefenbachu v Prešpurku (dnes bychom řekli Bratislavě), avšak měli povolení zajíždět na Drnholec, středisko jejich zboží. Syn z prvního manželství Karel Bruntský z Vrbna už měl za sebou školu břežskou a cestoval po Itálii, jak se slušelo na mladého kavalíra, vnuka Karla st. ze Žerotína. Matka se dlouho netěšila z jeho návratu. Umřela na zápal v dubna 1636 za návštěvy Drnholce. Chtěli ji pochovat v rodinné hrobce, avšak kardinál Dietrichštejn tomu zabránil. Zarmoucenému manželovi pomohl jeho bratr Rudolf, který Bohunce opatřil pohřeb na svém zboží v Suchých Kruťkách na Moravském poli. Na císařského polního maršálka si církevní vrchnost netroufala. Karel st. byl tak zkrúšený nemocí, že by se na pohřeb nebyl dostal ani v núši, kdyby se byl odvážil cesty.

Zatím co členové této větve rodu zakoušeli dobré i zlé, Ladislav Velen a Bartoloměj sloužili "přeslavně" koruně švédské. Setrvali na švédské straně, i když se rozplynuly prvotní naděje na rychlý postup evangelických vojsk a osvobození vlasti. V bitvě u Nördlingen 27. srpna 1634, kterou Švédové ztratili, stihla Bartoloměje pohroma: padl do zajetí císařských. Byl odvezen do Štýrského Hradce a vyšetřován. Co však mohli podniknout proti švédskému plukovníkovi, který nikdy nepřisahal věrnost Ferdinandovi II., protože odešel ze země jako hoch a ze Ženěvy šel přímo do válečného stanu Gustava Adolfa? Složitá jednání, která trvala několik let, vypsál zevrubně František Hrubý v knize Ladislav Velen ze Žerotína; nerad bych opakoval, co tam bylo pověděno v podrobnostech.

Konce těch porad a domluv se nedočkal Karel starší, který se za Bartoloměje přimluvil přímo u císaře. Umřel v Přerově dne 9. října 1636. Konce se nedočkala paní Kateřina, kterou položili do hrobu v únoru 1637. Konce se nedočkal ani jejich vnuk Karel, kterého schvátla zlá nemoc v lednu 1638. Nedočkal se ani Ladislav Velen, jehož smrt v Polsku nelze zatím označit přesným datem — bylo to někdy v předjaří 1638. Uspokojivého řešení se nedočkal ani Bartolo-

měj. Jeho smrt někdy roku 1641 byla opředena tolika záhadami, že ani F. Hrubý je nemohl rozptýlit natolik, aby zjistil aspoň místo a čas.

82. Mezi životem a smrtí.

Kateřina ze Žerotína byla žena soudná, rozšafná a obětavá. Pomáhala, komu mohla, od pohromy, která se snesla na české zemi v listopadu 1620, až do své smrti. Podle vyznání nepřislušela k Jednotě, nýbrž k té složce strany pod obojí, která se dostala pod lutherské vlivy. Mezi ní a manželem nebylo rozporů. Jak on, tak ona měli kolem sebe duchovní své víry, vystavené příkoří více než kterákoliv jiná složka národní společnosti, a podporovali je i ze ztenčených důchodů.

Paní Kateřině bylo na prospěch, že její bratr Adam z Valdštejna byl katolík umírněného zaměření. Byl dosazen k přednímu úřadu v zemi, nejvyššímu purkrabství a měl hodně styků v zemi i ve Vídni. Přičítalo se mu arci k tíži, že jeho manželka Johanka Emilie, dcera Viktorýna ze Žerotína a na Holešově, se nechtěla vzdát víry, ve které byla vychována. Nicméně politicky byl dobře postaven a nezřekl se svých příbuzných. Nikdo nemohl mít paní Kateřině za zlé, že usilovala především o záchranu nevlastního bratra Pertolda Bohobuda z Lipého. V druhé řadě stáli mladí Kounicové Fridrich a Karel, synové její sestry Apolonie, rozené z Valdštejna.

Všichni tři se význačně zúčastnili povstání, všichni tři se na jaře 1621 dostali na Špilberk. Moravské vyšetřovací a soudní sbory pracovaly pomaleji než v Čechách a teprve 7. listopadu 1622 byl vyhlášen výrok na smrt nad předními špilberskými vězni. Byli mezi nimi pan Pertold, oba Kounicové, Zdeněk Brtnický z Valdštejna, Jan Čejka z Olbramovic a jiní. Rozsudek byl na mnohé přímluvy pozměněn a vězňové byli po rozličných průtazích propuštěni na svobodu, jestli nepodlehli nemoci, jako tomu bylo se Zdeňkem Brtnickým.

Život na svobodě nebyl nikterak snadný. Všichni, kdo se nepřidali k víře vítězné strany, žili v nejistotě. Po vyhlášení císařského patentu ke dni 9. března 1628 se museli hotovit k odjezdu ze země. Pan Pertold i s manželkou Marií Zárubovou z Hustířan se uchýlili do Hlohovce v zemi tenkrát uherské.

Fridrich z Kounic, jehož žena byla Marie Eusebie, rozená ze Sezimova Ústí, odjel do knížectví zaháňského, jehož vrchností byl císařský generalissimus Albrecht z Valdštejna. Kounicovi měli tři děti, Rudlíčka, Kačenku a Marii. V Zahání nežili v bídě, protože jim Albrecht podle nějaké dohody vyplácel tisíc zlatých ročně. Karel, jehož manželkou byla Alžběta ze Sezimova Ústí, se usadil ve slezském Střelíně. Už ve vězení na Špilberku trpěl na zdraví a vysokého věku se nedožil. Dodejme ještě, že třetí z Kouniců, Maximilián se sice připojil k vítězné straně, avšak neodřekl se víry. Musel se po roce 1628 vystěhovat do Skalice tenkrát uherské a tam umřel roku 1632.

Když se Slezsko stalo bojištěm, přestěhoval se Fridrich z Kounic také do Skalice. Měl podíl na Uherském Brodě a občas se tam vrátil. Zapletl se do svízelného jednání, aby získal aspoň něco z někdejšího majetku. Takové věci byly nákladné. Platilo, jak poznamenala paní Kateřina: "kdo maže, ten líp jede."

Roku 1637 byli naživu Fridrich z Kounic i s manželkou a třemi dětmi. Žila také vdova po Karlovi se dvěma dcerkami. Je o tom doklad v poslední vůli paní Kateřiny ze Žerotína, dané v Přerově 6. února 1637. Pamatovala na ně a ještě štědřeji naměřila ze svého jmění svému nevlastnímu bratru Pertoldovi Bohobudovi, jeho choti a dvěma synům Adamovi a Čenkoví.

Čas plynul i v nesnázích a hořkostech. Rudlíček vyrostl na Rudolfa a když přišel čas, vzal si za manželku Marii Alžbětu, dceru Albrechta z Valdštejna. Soudím, že byl vychováván v katolickém učení, ještě než se vynořila možnost příbuzenského svazku s valdštejnským rodem.

Rodiče a nejspíše i obě dcery měli domov ve Skalici, po Brěhu a Lešně nejvýznamnějším střediskem emigrantů hlásících se k Jednotě bratrské. Ve Skalici si bratři zřídili shor, při němž bylo několik duchovních. Někteří z nich se vydávali, nedbajíc nebezpečí na cestách, na Moravu, aby poskytl útěchu souvěcům, kteří odolali nátlaku a pronásledování. Jak jsme si už pověděli, přebýval Fridrich občas na zámku v Uherském Brodě, avšak nemohl si tam trvalého pobytu. Umřel ve Skalici a byl tam i pochován.

Do Skalice se přestěhoval i Pertold Bohobud z Lipého s rodinou. Ačkoliv nebyli členy Jednoty, chodili na bratrské bohoslužby. Pan Pertold si tam koupil nebo dal postavit dům a přebýval tam až do smrti. Jak on tak manželka a syn Adam podle všeho umřeli ve Skalici a byli tam pochováni. Čeněk se obrátil do Slezska a koupil si tam majetek. Umřel roku 1682 jako poslední člen starodávného rodu.

83. Dům rozdvojený.

Hraběnka Anna Marie z Hodic, rozená z Náchoda, se po manželově smrti (1612) už nevdala, nýbrž věnovala se dětem a správě statků. Když šlo o výchovu synů, měl v tom hlavní slovo Karel st. ze Žerotína, jak jsme ukázali v kapitole 52. Po vydání přísného mandátu k 9. březnu 1628 dolehly na urozenou paní nové starosti. Radila se s tím i oním; když docházela lhůta ke stěhování, poslala svého zetě Jana Melichara Bořitu z Budče na Líšni a Sokolnicích do Břehu, aby se poptal na místní podmínky. Kníže Jan Kristián svolil, aby se tam přestěhovala.

Přípravy k odjezdu byly dokonány až na konci jara 1629. S letitou paní jel Jan Melichar Bořita a jeho choť Kateřina, dvě nezletilé dcery Apolonie a Polyxena jakož i syn Zdeněk. Ten se však vrátil, protože měl pomáhat Karlu Václavovi při rovnání majetkových věcí. Práce se mu nedařila; kardinál Dietrichštejn Zdeňkovi zazlival, že kryl odjezd neprovdaných seseter, které měly podle dřívějších nařízení zůstat na Moravě. S Karlem Václavem, který se vrátil z cest nedlouho předtím, bylo lehčí pořízení. Přizpůsoboval se novým poměrům v zemi a snad i přestoupil, aspoň na oko, na římskou víru. Když dospěl do let, vzal si Marii z Kounic dceru Páně Fridrichovu.

Zdeňkovi, povahou tvrdšímu a ráznému, brzo došla trpělivost. Ponechal majetek osudu a odjel za matkou a za sestrami. Hraběnka Anna Marie se v Břehu dlouho nemožkala. Vrchním pánem Slezska byl císař Ferdinand. Bála se nejspíše, že by jí unesli dcery, a proto postoupila dále, až do Lešna. To město bylo přecpnléné uprchlíky a o byt tam byla nouze. Když přijel Zdeněk, dodala si odvahy a vrátila se do Břehu. Nečekalo ji tam mnoho dobrého. Zdeněk neměl chuti trávit život v nečinnosti a brzo po Novém

roce 1628 se přihlásil do švédské služby. Postupoval rychle a už na jaře 1632 velel králevské kompanii, zůstávaje tak v blízkosti Gustava Adolfa.

Ve Slezsku o tom dobře věděli a bylo to potěchou matce i jiným příbuzným zarmouceným nenadálou smrtí paní Kačenky, manželky Jana Melichara Bořity. Ani setkání nebylo daleko. Pozdě v létě 1632 zaplavila švédská vojska dolní a střední Slezsko a některé oddíly postoupily i dále na jih. Jednomu z nich velel Zdeněk už jako plukovník. Kdo by si byl pomyslel, že se brzo potom rozdvojí rodina po panu Jiřím z Hodic, kterou i za hranicemi držela pohromadě oddanost k Jednotě!

V těch letech, kdy bylo Slezsko bojištěm, přicházeli tam nejenom evangelíci, nýbrž i důstojníci v císařské službě. Jedním z nich byl Jan Götz, původně evangelík, který sloužil od roku 1625 ve Valdštejnově vojsku a postupoval rychle v hodnostech. Mezi ním a hraběnkou Apolonií z Hodic se rozvinul milostný poměr, který vedl k sňatku. Svatba se konala ve Znojmě a byla okázalá: zúčastnil se jí i kardinál Dietrichštejn. Žerotínovi byli také pozváni, avšak jak by se vydali na cestu tak dalekou! Karel starší poslal psaní hraběnce Anně Marii s ujištěním, že "Jeho Milosti panu ženichovi i panně nevěstě štěstí výborného vinšuje."

Dietrichštejnova přítomnost nasvědčuje nevěstinu přestupu na římskou víru. Netrvalo dlouho a o paní z Götzu se trousily zprávy, které znepokojily paní Kateřinu. Hle, co psala Marii z Roupova 29. srpna 1635: "O paní Gecový, že takový noviny jdou, že jest tak bohatá a slavná paní a v šesti vozích, že jezdí: já jí ty slávy přeci raději než sama sobě, však kdo ví, jak dlouho míti bude, může toho užít, dokud jí stačí . . ." Manželství trvalo něco přes deset let. Jan Götz byl těžce zraněn v bitvě u Jankova v březnu 1645 a umřel brzo potom.

Hraběnce Anně Marii vzešel z dceřina sňatku prospěch v tom, že se mohla vrátit na Moravu. Některé zprávy nasvědčují, že jí nenutili k odstupu od bratrské víry. Občas k ní přijel ze Slovenska kazatel Jiří Janovský, který patrně působil na hodičských zbožích až do nuceného odchodu z vlasti.

Zdeněk z Hodic se také oženil, avšak na

té svatbě jeho máti nebyla. Nevíme ani, byla-li ještě na živu. Nevěstou byla paní Běta, rodem Trčková z Lípy, vdova po Vilémovi Vchynském, kterého utratili i s Albrechtem z Valdštejna a Adamem Erdmanem Trčkou v Chebu 25. února 1634. Za manželova života žila paní Běta v Sasku a měla asi významné postavení ve společenském životě: když navštívila švédská královna Drážďany, obdařila ji sobolínami. Z pěti synů zůstali naživu tři. Zůstávala s nimi i po smrti prvního manžela v Sasku, avšak po dojednání míru mezi Sasy a císařem se uchýlila do Nizozemí k švakru Radelavovi. Zdeněk z Hodic, plukovník ve švédské jízdě, jí podal ruku ke společné pouti životem roku 1637. Manželství netrvalo dlouho; už v první polovici 1638 umřela paní Běta v Hamburku. Zdeněk z Hodic byl 29. června 1641 zraněn v bitvě u Wolfenbüttelu a umřel v Hildesheimu. Tělo bylo převezeno do Hamburku a tam pochoováno nejspíše po boku manželčině.

84. *Padl na domácí půdě.*

Není jasné jak dlouho zůstal Vilém z Valdštejna v Ženěvě a kdy se vrátil domů. Jeho otec umřel 1622. Nelze také zatím zjistit, jak dlouho se zdržel doma. Pro šlechtice jeho věku tam nebylo mnoho vyhlídek, nechtěl-li se zříci víry a přidat se k vítězné straně.

Když se nám znovu vynoří ze změní dohadů a zpráv, není to v Podkrkonoší, nýbrž v Pomoranech. Rok je 1628. Gustav Adolf už byl rozhodnut, že se zúčastní boje proti císaři a vítal uprchlíky z jeho zemí, kteří chtěli velet rozličným jednotkám. Vilém z Valdštejna přijel do Elbinku s Janem Jiřím z Vartemberka a jinými důstojníky. O dvě léta později byl v Gdansk u stál po boku Jana Jiřího z Fictumu, plukovníka ve švédské službě. V Západních Prusech, kde Gustav Adolf shromažďoval své síly, se Vilém setkal s hrabětem z Thurnu, Zdeňkem z Hodic a jinými krajany. Když se vojska vydala na pochod, příslušel Vilém k Thurnově brigádě. V bitvě u Breitenfelda, kterou vyhrál Gustav Adolf, velel Vilém pěšímu pluku o třech praporech.

Účast českých emigrantů na švédském tažení nebyla tajemstvím. Věděli o nich v Praze a ve Vídni, mnoho řečí kolovalo mezi známými a příbuznými ve Slezsku a v Pol-

sku. Dne 30. března 1632 psal Karel ze Žerotína Bohunce:

"Dává se také zpráva, že pan Vilém z Valdštejna, syn nebožtíka pana Hanibala, podobně v jakýmsi šarmicli nebo jiné příčině vojenské padnouti a života zbýti měl, kterýmuž také věrně toho nepřejí, jakž pro otce jeho a že syn jediný byl, tak i proto, že sobě nemalé jméno ve věcech válečných způsobil."

Rmoutil se nepřávcem, protože se zpráva nezakládala na pravdě. Brzo potom, v květnu 1632, se Vilém vyznamenal v boji proti Španělům v Dolní Falci. Na jaře 1634, když Švédové dobyli Memmingen, zůstavil tam generál Horn Viléma z Valdštejna, tenkrát už plukovníka, jako velitele posádky.

Potom se nám zase ztrácí stopa. Roku 1648 podnikli Švédové poslední výpravu do Čech. Bojovalo se u Prahy a o Prahu. Při jedné příležitosti proklouzla císařská jízda z Prahy a kvapně ustupovala na jih. Mezi oddíly, které se za ní pustily, byly i jednotky, kterým velel Vilém z Valdštejna. Z té výpravy se nevrátil. Padl u Táboru jako švédský důstojník a přece na domácí půdě!

Miloslav Zlámal:

Budu se dívat na krásu . . .

Budu se dívat na krásu

a chci vedle ní žít

budu se modlit za spásu

a do dětských očí ji uložít

Do květů, do dlaní, bez pláče

pohřbít slovo nenaléztí

fialky po mezích ztracené

pro koho budete opět kvéstí

Chtěl bych je natrhat

a nezbylo pro mne ani na kytičku

svět nemůže tolik štěstí dát

co naleznete v jednom dětském líčku.

(Ze sbírky, "Zpěvy z modrých hor"; vydala SVU—Společnost pro vědu a umění. Cena brožovaného výtisku jest \$1.50. Objednávky vyřídí: SVU, 1826 Harvard Str., Washington 9. D. C., U.S.A. anebo autor, M. Zlámal, 498 Whitmore Ave., Toronto 10, Canada.

"Dělník na Božích žních není samozvaný pán, nýbrž vyslaný učedník, který se učí u svého Mistra věrnosti i svědomitosti, pílí i poškoře." A. N.

POD JEDNOU A POD OBOJI —

(Dokončení ze str. 82)

symbol. Kalich sám o sobě mluví opět o jedné způsobě. Proč vynechávat chléb či Bibli? Chléb i víno, či Bible a kalich patří dohromady v symbolu české reformace.

Humor v Československu

Rýmovaný návod jak zvýšit turistický ruch přetiskly Literární noviny:

"Nebývalo dříve kladem,
poklonkovat před Západem.
Dnes zůstane profil čistý
při poklonách před turisty.
Ba může se přímo směle
lézt jim až do portmonky!"

Navštívil Novotný jednu velkou továrnu a nechal si předvést nejlepší pracovníky a zeptal se jich na kolik procent plní normu. Na 140% soudruhu presidente. Ale můj bratr tady vedle mne plní normu na 190%", odpověděl místní přeborník. "Škoda, že tak dobrých dělníků jako jste vy dva máme tak málo." povzdechl si Novotný. "Vy jste pouze dva bratři?" "Ne, máme ještě jednoho bratra, ale o tom se bojíme mluvit." — "A proč?" "On, totiž utekl do USA!" — "A co tam dělá?" "Vyzvídal Novotný. "Monumentálně nic, on je totiž nezaměstnaný," odpověděli oba dělníci. "Já mám nápad," řekl s úsměvem Novotný, "napište svému bratrovi, ať se vrátí. Já vám slibuji, že mu dám amnestii a pak můžete pracovat všichni tři společně. Váš bratr bude jistě spokojen a jistě bude pracovat tak dobře jako dva." — "Nezlobte se, soudruhu presidente, ale to nemůžeme udělat," polekali se oba dělníci. "Kdyby se totiž náš bratr vrátil, tak nás už nemá opravdu kdo živit!"

Přišel kostelník k panu faráři a řekl mu: "Nezlobte se, pane faráři, ale ode dneška už nevěřím v Pána Boha." "Tomu nerozumím," řekl farář, "ty, který jsi tak poctivě sloužil Pánu Bohu, a nyní se od Něj odvracíš?" — Druhý den přišel kostelník opět k panu faráři a řekl: "Nezlobte se na mně, pane faráři, ale já jsem musel vstoupit do KSČ." — "Prosím tě, kostelníku, řekni mi pravdu, proč jsi to vše udělal?" zeptal se nešťastný farář. "Já jsem musel. Kdybych to byl ne-

udělal, tak by mně nevzali syna na bohosloveckou fakultu!"

V jednom anglickém přístavu hráli dva lordi šach. Uprostřed partie zazněla salva z děl. Jeden z lordů se s ledovým klidem zeptal druhého Angličana: "Proč střelí?" "Ale, přijel Chruščov," odpověděl jeho partner a pokračoval ve hře. V tom se ozvala druhá salva a první lord prohlásil: "To mě udivuje. Vždycky jsem si myslel, že britské královské dělostřelectvo je nejlepší na světě."

Navštívil vesnický komunista Prahu, přišel na Václavské náměstí a zeptal se kolemjdoucího chodce na co jsou na křižovatkách světelné semaforey. Vtipný Pražák mu odpověděl: "Soudruhu, to máš tak, na zelenou přecházejí kapitalisté, na žlutou bezpartijní a na červenou my komunisti." Vesničan poděkoval a ihned odešel na velkou křižovátku. Bylo mu sice divné, že na zelenou a na žlutou přechází tolik lidí, ale v duchu se uklidňoval tím, že Praha byla vždy hnízdem reakce. — Ledva naskočila na semaforu červená, statečně se rozběhl přes ulici. Avšak po několika krocích ho zastavil hvízd policejní píšťalky a v zápětí u něj už stál rozzlobený příslušník SNB. Vesničan se zděsil a vyrazil ze sebe: "Nezloběj se, pane strážmistr, ale já to opravdu udělal jen k vůli ženě a dětem!"

"Jednota Božího lidu není prostředkem k panování, k moci a k bohatství, nýbrž k službě, k lásce a k bohatství darů, které rozkvétají v zahradě Kristovy církve . . . aby těšily a pomáhaly poutníkům světských údolí." — A. N.

Pravda zvítězila

píše Bratr Aps

Řekl Jan Hus Janovi Žižkovi: "Pomni, Jenč, pravda Páně vítězí."

Ano, pravda vítězí. To se dokázalo i v druhé Světové válce. Bylť jest tehdy vzpurný a nešlechtný vůdce jménem Hitler, který se Boha nebál a člověka nestydl. Říkal: "Čím větší lež povíš, tím spíše lidé uvěří!" I mluvil a hlásal a řval své lži do světa k velkým zástupům německého lidu a k mili-

onům posluchačů na radiu. Tak rozšířil semeno lži, zloby, nenávisti a ukrutnosti až zavedl téměř celý svět do hrozné války.

Bylť pak v té době i jiný muž, vůdce, který stál proti onomu nešlechtníku. Tentot' muž mluvil pravdu. Nesliboval svému lidu podmanit svět, jenom "krev, pot a slzy" — (blood, sweat and tears). A říkal: "Tam a tam nás nepřítel porazil. Ale my budeme se bít na moři, v povětří, na zemi a na ulicích našich měst až zvítězíme!"

Když byla o něčem pochybnost, Angličané říkali: "Počkejme, Winston nám poví pravdu."

A skutečně pravda zvítězila. Nešlechtný lhář ke konci když spojenci tloukli na brány Berlína křičel: "Samé lži mi přinášejí ze všech stran. Proč mi neřeknou pravdu?!" — Zahynul mizerně.

Avšak Sir Winston Churchill nedávno slavil své 90-té narozeniny, a požívá čest a slávu svobodného a pravdomluvného světa.

75 let bratra dr. Josefa Pavla Bartáka

Na Hod Boží vánoční 1963 připadly 75. narozeniny jednoho z prvních a dlouholetých vedoucích činitelů Evang. církve metodistické v Československu, superintendenta na odpočinku, bratra dr. J. P. Bartáka.

Byla to velká šíře jeho duchovních zájmů a snah, dlouhá řada jemu svěřených funkcí, jež v dobách své aktivní činnosti vykonával: kazatel sboru, krajský superintendent, ředitel Ústřední kanceláře, předseda Poradního výboru, předseda Spolku pro péči o sirotky, vedoucí redaktor církevního měsíčníku "Křesťanský buditel". Byl též sekretářem Svazu evangelických církví v ČSR, častým delegátem Generálních a Centrálních konferencí metodistické církve v cizině, členem mnoha zdejších církevních i mimocírkevních pracovních výborů a mnoho jiného.

Pro tyto své tak mnohostranné práce a služby byl nadán velkými schopnostmi a rozhledem. Byl velmi pilným, pracovitým člověkem. Jeho otevřené, vždy přímé jednání, charakter i jeho vzdělání, jeho srdečná vřídlost k lidem, získávaly mu sympatie, úctu i důvěru, jak v církvi, tak i mimo ni. Bratr Barták se vždy snažil dobře, poctivě těžit

Bohem mu svěřenými hřívnami.

Jeho prostá kolébka stála ve světnici chudého horského mlýna v Sedloňově u Nového Města nad Metují, kde se 25. prosince 1887 narodil mlynář a písmák Antonín Bartákovi a jeho manželce Heleně. Rodina byla chudá na statky pozemské, ale bohatá po stránce duchovní; vanula tam vůně evangelia, bázeň Boží a srdečná víra v Krista, nejvzácnější to statky na tomto světě. Tento požehnaný duchovní vliv na život rodiny Bartákovy měl svůj původ v nevlastním Bartákově dědu, Janu Balcarovi, vůdci rozhodných křesťanů ve východních Čechách, který ze svých skrovných prostředků postavil v Bystrém modlitebnu pro "Svobodné", kteří si vydržovali své náboženské dílo vlastními silami.

Tento silný náboženský vliv čedův působil na celou rodinu Bartákovou, nejsilněji však na srdce dědova vnuka Josefa. Když pak po letech kazatel V. Cejnar pojal za choť jednu z Josefových starších sester, duchovní vliv na Josefa byl ještě zesílen. Tím více pak rostl Josefův zájem o duchovní věci a krystalizovala se touha stát se služebníkem na vinici Páně.

Mezitím však zemřel otec, Antonín Barták. Ovdovělá matka s dětmi opustila Sedloňov a vydala se na životní pouť, na které po několika zastávkách odjela s dětmi za moře, kam se byli už dříve odebrali manželé Cejnarovi. Kazatel Cejnar pomohl mladému Josefovi, aby mohl nastoupit dráhu vysokoškolského studenta v Georgetown, Texas, kde Josef po pěti letech dosáhl hodnosti bakaláře umění. Potom Josef šel na Vanderbiltovu universitu v Nashvillu, kde po dvou letech získal hodnost bakaláře bohosloví. V letech 1914-1920 byl kazatelem Betlemské kaple v Chicagu a současně studoval na chicagské universitě, kde dosáhl diplomu mistra umění. Později mu byl udělen za jeho misijní a literární činnost universitou v Georgetown čestný doktorát bohosloví.

Když pak po první světové válce metodistická církev zahájila svou misijní činnost v ČSR, vrátil se br. Barták do své vlasti, aby přiložil ruku k novému, široce založenému dílu.

Dlužno připomenout, že ani dlouholetý pobyt v cizině br. Bartáka českému národu

neodcizil. Vřelý vlastenecký cit osvědčil jak za první, tak i za druhé světové války tím, že neúnavně získával mezi Američany sympatie pro ČSR přednáškami a publikační činností. Jeho vřelý češství dotvrzuje i jeho aktivní účast na odbojové činnosti, datující se již od r. 1939, jež však byla přerušena v prosinci 1941 zatčením gestapem. Vězněn v internačním táboře. Později vyměněn za Němce. Odešel do Ameriky, odkudž se po druhé světové válce vrátil do vlasti. Ač byl po těžké operaci, jež zanechala trvalé stopy na jeho zdravotním stavu, znovu se pustil s chutí do práce v osvobozené vlasti. Bratru Bartákovi byla po druhé světové válce naší republikou udělena medaile za zásluhy. I. třídy; také i od Svazu Národní Revoluce obdržel diplom odbojového pracovníka.

V těžkých dobách Mnichova br. Barták projevil vzácnou iniciativu v úřadě sekretáře Svazu evang. církví v ČSR, kdy se podílel na přípravě "Apelu na svědomí lidstva ze země Husovy a Moravských bratří", a osobním otevřeným dopisem lordu Runcimanovi. — Zmenšené faksimile Runcimanovy odpovědi ze dne 28. října 1938 přinesl náš časopis "Křesťanský buditel" 1. listopadu 1938. Týž časopis otiskl několik podnětných projevů bratra Bartáka v otázce sblížení evangelických církví.

Pozoruhodný ohlas vzbudila i jeho anglicky psaná kniha "Jan Hus", vydaná velkým nákladem v Nashville. Po dlouhá léta vedl též anglické pobožnosti v kostele u Sv. Martina ve zdi v Praze.

Bratr Barták po dlouhou dobu mluví naší církvě v Československu v minulých dobách, byl jedním z neaktivnějších jejích organizátorů. Byl též dlouholetým a obětavým předsedou naší církevní charity; byl v pravdě otcem sirotků.

Podzim svého života trávil br. dr. Barták u své provdané dcery v Americe. U příležitosti tohoto jeho významného životního jubilea metodisté v naší vlasti na něho v lásce a s vděčností vzpomínají, srdečně pozdravují a vyprošují pro něho hojnost Božího požehnání do dalších let jeho života.

Václav Našinec.

Pozn. red.: Redakce se dovídá, že bratr Barták jest vážně nemocen. Bůh sám buď s tím-

to bratrem a posiluj ho ve dnech slabosti.

Změnil obchod k vůli církvi

píše Bratr Aps

Žít' pak za naši paměti pořádný muž kupce z pod Tater jménem Tvarožek. V Americe bydlil ve velkém městě, kde byl církevní sbor věřících křesťanů, kteří byli přísní na zachovávaní příkázání Páně.

Ve svém pak obchodě onen nábožný muž musel držeti svůj krám s potravinami otevřen i v neděli. Tot' pak se protivilo ustanovením církve. I přišli jáhnové bratrsky ho napomenout, aby v neděli nekupčil. Ont' pak se zdráhal a říkal, že tak ztratí zákazníky.

Ale jáhnové pravili: "Co prospěje člověku, by všecken svět získal a své duši škodu učinil?" Proč nejít do jiného obchodu, kde se nemusí kupčit v neděli?"

I poslechl tento bratr napomenutí. Miloval církev a bratrstvo. Rozmyslil si věc i se svou manželkou, která souhlasila. Prodal svůj krám a šel do obchodu s uhlím a povoznictvím. Protože vozil dobré uhlí a měřil spravedlivou váhou, jeho obchod rostl a rostl tak, že musel obstarat si víc vozů a pomocníků. Byl spolehlivý a přátelský člověk.

A přece nezanedbával aniž opouštěl společného shromáždění v církvi, kde zastupoval úřady a štědře podporoval dílo Páně.

Z našeho Siona a odjinud

Zástupcové Výboru pro pořádání československého Dne na Světové Výstavě v New Yorku dojednali s profesorem F. Kubinou ludební umělecký program československého Dne, který bude pořádán 21. června 1964. Program bude důstojnou reprezentací československé hudby a pěveckého umění. Proveďou jej Pěvecké Sbory ČSA z Chicaga, basbaryton Miles Nekolný z Chicaga, tenorista J. Georgeovich a sopranistka paní Marie Matějček z New Yorku, za řízení a pianového doprovodu prof. F. Kuhiny.

Předvedeny budou sborové a solové zpěvy z "Prodané nevěsty" od Bedřicha Smetany, z opery "Rusalka" od Antonína Dvořáka, písně Eugene Suchoňa a "Battle Hymn of the Republic" od W. Steffe.

Tento velkolepý program je umožněn "československými Spolky v Americe" 110 let

starou bratrskou podpůrnou jednotou s hlavním sídlem v Cicero, Ill., nejstarší v celé Americe. ČSA sdružuje přes 50,000 členů, kteří jsou chráněni jejím moderním životním pojištěním.

Na hranici mezi Kubou a americkou základnou Guantanamo stáli blízko sebe dva vojáci na stráž, kubánský a americký. Američan si nedůvěřivě prohlížel světlavého Kubánce. Toho to rozlobilo a nakonec se dopáleně zeptal: "Američana: "Što smotříš? Ty nikogda neviděl kubanskovo soldata?"

Na XII. sjezdu KSČ bylo rozhodnuto, že v Československu bude zrušen trest smrti.— Odsouzení budou místo toho zmrazováni, aby v případě rehabilitace je bylo možno opět rozmrazit.

Životní úroveň v ČSSR je jako skřivánek. Čím je výš, tím je méně vidět.

Podle nepotvrzené písemné zprávy z Československa se konal asi před dvěma měsíci proces s bývalými členy jezuitského řádu. — Bylo souzeno asi pět obžalovaných, kterým byl již před několika lety odepřen státní souhlas k výkonu kněžských funkcí. Obžalování však přesto vykonávali své funkce a brali od věřících mešní stipendia. Dále jim bylo kladeno za vinu, že tajně rozšiřovali překлады papežských encyklik a zprávy o průběhu 2. vatikánského koncilu. Obžalovaným byly vyměřeny tresty od 1 do 5 let. Pyl mezi nimi i známý člen jezuitského řádu a bývalý duchovní rádce katolického studentstva František Mikulášek, který byl v roce 1950 odsouzen k 15 letem žaláře, ale v roce 1956 byl amnestován. Nyní byl znovu odsouzen ke 3 rokům žaláře. —FEC.

Více než 4,000 polských občanů bude letos pracovat v Severomoravském kraji na základě dlouhodobé smlouvy mezi oběma zeměmi. K více jak 1,800 pracovníků z polské hraniční, kteří jezdili do Československa přechodně vypomáhat, přibyli nyní další. Nejvíce dovážěných polských dělníků pracuje v hutích, stavebnictví a dolech. —FEC.

Za celé čtyři měsíce letošního roku pře-

šlo čs. hranice ve Vojtanově 50,000 turistů z Východního Německa. Naproti tomu však nedělní rekreační vlaky z Chebu do Bad Brambachu a zpět zejí prázdnotou. Jak se zdá, budou je muset jak naše, tak německá správa dráhy pro naprostý nezájem zrušit, uvedl čs. rozhlas 21. dubna. —FEC.

Bratislavský rozhlas oznámil 17. dubna, že do Prahy přiletělo 9 řiditelů jednotlivých zastoupení belgické letecké společnosti Sabena z USA a Kanady. Budou jednat se zástupci Čedoku a o možnostech cestování amerických kanadských turistů do Československa a čs. občanů k příbuzným do USA a Kanady. FEC.

V Brně se množí případy krádeží motorových vozidel, kterých se dopouštějí hlavně mladí lidé. Jedná se o krádež automobilů, motocyklů i součástek. Ke krádežím dochází nejvíce v letním období, kdy majitelé nechávají svá vozidla přes noc na ulicích, buď vůbec neuzamčená nebo nedostatečně zabezpečená. Pachatelé někdy jen v touze po dobrodružství vypotřebují benzin a vozidla pak někde nechají stát. Jindy vozidlo značně poškodí. Od začátku letošního roku bylo jen na území města Brna odcizeno 30 automobilů, 12 motocyklů a 76 různých součástek.

—FEC.

LITERATURA

"THESE FIFTEEN." *Pioneers of the Moravian Church*, by Edwin A. Sawyer. Comenius Press paperback, 1963; 96 p.p. \$1.25 at Board of Christian Education, 1135 Main St., Bethlehem, Pa. Contains fifteen interesting brief biographies of John Hus, Peter of Chelcic, Gregory the Patriarch, Luke of Prague, John Augusta, John Amos Comenius, Count Zinzendorf and others. Readers of Czechoslovak descent as well as others will do well to get acquainted with these great men of God. —Aps.